ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΟΥ *

Ἐν τῷ καλλίστῳ Δελτίῳ τῆς ἰταλικῆς ἑταιρείας πρὸς διάδοσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν κλασσικῶν σπουδῶν (Atene e Roma, Νοεμβρ. 1911 σ. 319—332) ὁ καθηγητὴς κ. P. E. Pavolini ἐδημοσίευσε μελέτην περὶ τοῦ ἔπους τοῦ Ἀκρίτου (L'epopea byzantina di Digenês Akritas.) Μετὰ σύντομον ἔκθεσιν τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διασκευῆς τοῦ χειρογράφου τῆς Ἄνδρου, τῆς ὑπὸ τοῦ Μηλιαράκη ἐκδοθείσης, παραθέτει πρὸς ἀσφαλῆ ἐκτίμησιν τῆς φιλολογικῆς ἀξίας τοῦ ἔπους χαρακτηριστικά τινα τεμάχια αὐτοῦ, ἐν ἀκριβεστάτῃ μεταφράσει[1]. Ἀσπαζόμενος δὲ τὴν γνώμην, ἣν ἀνεπτύξαμεν ἐν πρυτανικῷ λόγῳ «περὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἔπους τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων» περὶ τῆς προελεύσεως τῶν διασκευῶν τοῦ ἔπους ἐκ τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων μεταφράζει καί τινα ἀποσπάσματα τούτων [2]) καὶ εὐστόχως παρατηρεῖ ὅτι ἐξαίρεται μὲν εἰς ποιητικὸν ὕψος ἡ διήγησις τοῦ θανάτου τοῦ Διγενῆ ἐν τέλει τῆς διασκευῆς τῆς Ἄνδρου καὶ εἶναι ἀναμφισβητήτως ὡραία, ἀλλ' ἀμαυροῦται ἀντιπαραβαλλομένη πρὸς τοὺς δύο στίχους τῆς ἀρχῆς πολλῶν παραλλαγῶν τοῦ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἥρωος δημοτικοῦ ᾄσματος, ὧν τὸ ἰσχυρὸν μεγαλεῖον ἦτο ἄξιον ὑπομνηματισμοῦ ἑνὸς Tommaseo[3]).

Ὁ Διγενὴς ψυχομαχεῖ κ' ἡ γῆ τόνε τρομάσσει,
κ' ἡ πλάκα του ἀνατριχιᾷ ποῦ θὰ τόνε σκεπάσῃ 4).

---

*) Ἐδημοσιεύθη ἐν Λαογραφίᾳ τ. Γ' σ. 517.

1) Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ὁ στ. 127 «ὡς κυπαρίσσι θαυμαστὸν τὴν ἡλικίαν εἶχεν» δὲν ἀπεδόθη ὀρθῶς: «come cipresso mirabile avea la gioventù». Τὸ ἡλικία ἐνταῦθα σημαίνει τὸ ἀνάστημα, ἡ δὲ χρῆσις αὕτη δὲν εἶναι ἀσυνήθης καὶ ἐν τῇ μέσῃ καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ (ἑλικιά).

2) Ὁ κ. Pavolini σημειώνει ὅτι εἰς τὸ ἀκριτικὸν ᾆσμα, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσα ἐν Λαογρ. Α'. 240—1, ἐν στίχ. 10, πρέπει μᾶλλον νὰ γραφῇ **μόν'** ἀντὶ **μού**· ἀλλ' ἡ γραφὴ μοὺ ἔχει καλῶς, διότι τὸ μοὺ εἶναι διαλεκτικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ μόν' (= μόνον, ἀλλά).

3) Ὁ γνωστὸς φιλέλλην ἐκδότης τῶν δημωδῶν ἑλληνικῶν ᾀσμάτων καὶ ὑπομνηματιστὴς τοῦ Dante.

4) Βλ. Λαογρ. Α' 216. 222. 230. 251. 24?. 253. 255. 275.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Διὰ τῆς πραγματείας του ταύτης ὁ Pavolini σκοπεῖ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς τὸ ἰταλικὸν δημόσιον τὸ ἔπος τοῦ Ἀκρίτου, περὶ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἔγραφεν ἐν Ἰταλίᾳ. Ὅθεν περιορίζεται, ὡς εἰκός, εἰς εὐσύνοπτον ἔκθεσιν τῶν ἐγνωσμένων κυριώτατα βοηθήματα ἔχων τὴν Ἱστορίαν τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων τοῦ Krumbacher καὶ τὰς ἡμετέρας περὶ τοῦ ἀκριτικοῦ ἔπους πραγματείας· ἀλλ' ὅμως ἐνιαχοῦ παρεκβάσεις τινὲς ἀπὸ τῶν στενῶν ὁρίων, τὰ ὁποῖα αὐτὸς διέγραψεν εἰς τὴν πραγματείαν του, ὑπεμφαίνουσιν ἰδίαν βαθυτέραν μελέτην τοῦ ἔπους. Τοιαῦταί τινες εἶναι αἱ περὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἀπηχήσεων ἐν αὐτῇ (σ. 324) [1] καὶ αἱ ὑποδείξεις περὶ τῆς ἀνάγκης ἐπιμελεστέρας ἐξετάσεως τῆς μετρικῆς τοῦ ποιήματος, τῆς μικτῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ τῶν ἐνδείξεων τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ὁμήρου καὶ ἄλλων κλασσικῶν συγγραφέων.

---

1) Εἰς ταύτας δὲν ἔπρεπε νὰ συγκαταλεχθῇ καὶ ἡ λ. λαζαρώνω (=σαβανώνω καὶ ἐνθάπτω). Ἐσχηματίσθη μὲν ἡ λ. ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Λαζάρου κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰ τοῦ Εὐαγγελίου (Ἰω. ια' 44) περὶ τῆς ἀναστάσεως τούτου, ἀλλ' ὁ διασκευαστὴς παρέλαβε ταύτην ἀμέσως ἐκ τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης ἐσχηματισμένην ἤδη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ